

Protokol vodenja sladkorne bolezni v RADM

Mateja Bulc
Andrej Janež

Naloge družinske medicine (NPOSB)

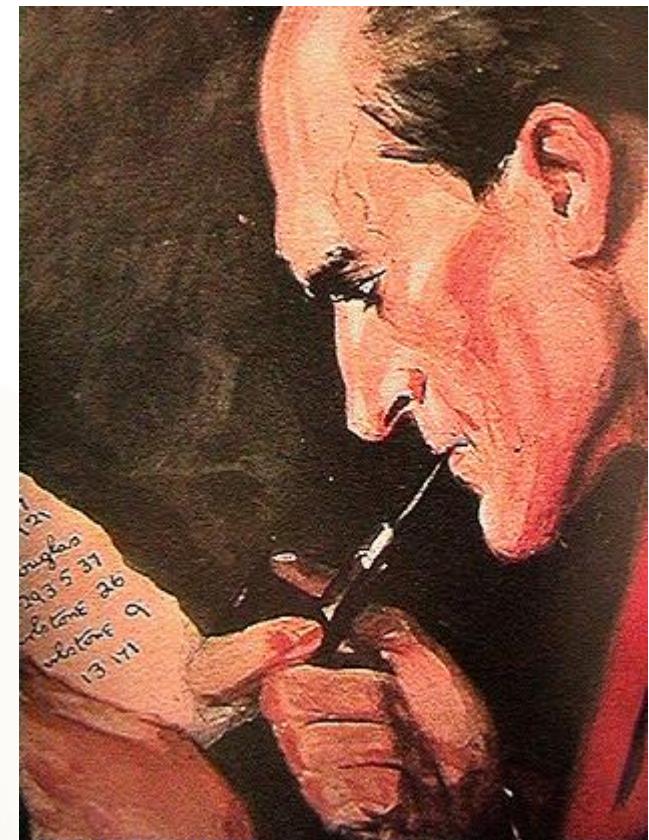
- Cilj 1. Zmanjšati pojavnost SB tipa 2 s populacijsko usmerjenimi ukrepi promocije zdravja
- Cilj 2. Prepoznavanje oseb z velikim tveganjem za razvoj sladkorne bolezni tipa 2 in intervencija
- Cilj 3. Zgodnje odkrivanje sladkorne bolezni z aktivnim iskanjem sladkorne bolezni pri osebah z velikim tveganjem
- Cilj 4. Zmanjšati zaplete in umrljivost zaradi sladkorne bolezni- zdravljenje

Diagnostika SB tip 2- ZDM

- opredelitev bolezni
- dodatna diagnostika in morebitne napotitve

Pomoč pri odločanju: Slovenske smernice za klinično obravnavo SB tipa 2 pri odraslih osebah

Diagnoza SB

- simptomi (poliurija, polidipsija, hujšanje) + KS po jedi $> 11,1$ mmol/l

ali

- KS na tešče $\geq 7,0$ mmol/l – DVAKRAT!

ali

- OGTT po 2 urah $\geq 11,1$ mmol/l

Diagnoza prediabetesa

	KS na tešče (mmol/l)	KS v 120 minuti OGTT (mmol/l)
MBG	6,1 - 6,9	-
Izolirana MBG	6,1 - 6,9	< 7,8
Izolirana MTG	> 6,1	7,8 – 11,0
MBG + MTG	6,1 - 6,9	7,8 – 11,0

Zdravljenje sladkorne bolezni tip 2 (zdravnik in DMS)

Edukacija (DMS)

Življenjski slog

- Z zdravim načinom prehranjevanja, zadostno telesno dejavnostjo in primerno telesno maso je osnovni ukrep v zdravljenju sladkorne bolezni tipa 2.
- Pri ljudeh z moteno toleranco za glukozo primeren življenjski slog prepreči oziroma odloži razvoj sladkorne bolezni tipa 2.

Prehrana

Bolnikom s slatkorno boleznijo tipa 2, ki so prekomerno težki ali debeli, svetujemo zmanjšati telesno maso za vsaj 5 do 10 odstotkov v šestih mesecih in nato vzdrževanje znižane telesne mase.

Priporočimo življenjski slog, ki vključuje uživanje primerne prehrane in zadostno telesno dejavnost.

Telesna dejavnost

Za izboljšanje urejenosti glikemije, vzdrževanje primerne telesne mase in zmanjšanje tveganja za nastanek srčno-žilnih bolezni svetujemo bolniku vsaj 150 minut aerobne telesne dejavnosti (od 50 do 70% maksimalne srčne frekvence) na teden ali vsaj 90 minut anaerobne vadbe (od 70 do 85 % maksimalne srčne frekvence) na teden, ki naj bo enakomerno razporejena preko vsaj treh dni v tednu, med dvema vadbama pa naj ne mineta več kot dva dneva.

Razvade

Kadilcem svetujemo opustitev kajenja, pri tem jim omogočimo podporo.

Bolnikom priporočimo manj tvegano uživanje alkoholnih pihač (dnevno do 2 merici moškim in do 1 merico ženskam).

Zdravljenje z zdravili

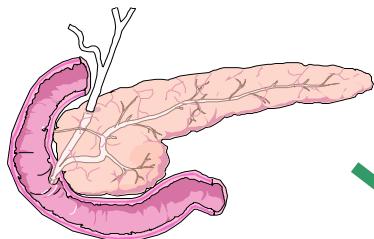

Zdravljenje s peroralnimi antihiperglikemiki

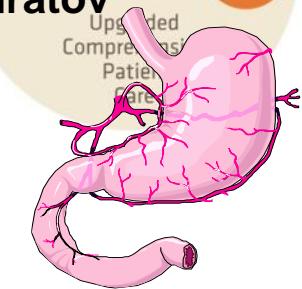
- ko nefarmakološko zdravljenje po največ treh mesecih ne zadošča za vzdrževanje ciljne ravni urejenosti glikemije.
- Pri uvajanju farmakološkega zdravljenja priporočamo diferenciran pristop glede na stopnjo glikemije, izraženo z glikiranim hemoglobinom (HbA1c), in prisotnost simptomov bolezni.
- Urejanje glikemije pri bolniku s sladkorno boleznijo tipa 2 z uveljavljenimi zdravili je pogosto povezano z neželenim povečanjem telesne mase in pri določenih antidiabetikih tudi s hipoglikemijami.
- Pred začetkom zdravljenja z antidiabetičnimi učinkovinami in med njim ostaja temelj zdravljenja sladkorne bolezni tipa 2 zdrava prehrana, znižanje prekomerne telesne mase in redna telesna aktivnost.

Moteno izločanje insulina

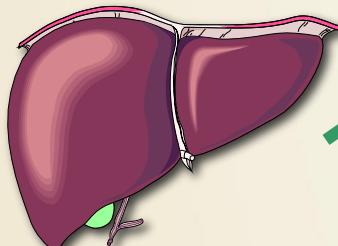
Insulinski sekretagogi
(sulfonilsečnine, glinidi)

Metabolizem ogljikovih hidratov

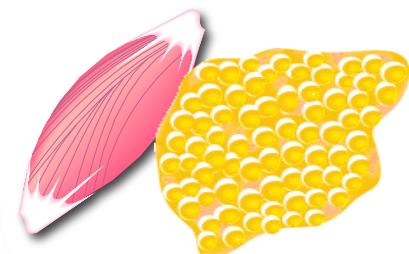
α -glukozidazni inhibitorji

hiperglikemija

$\uparrow$ producije glukoze v jetrih

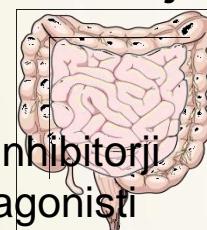
Bigvanidi

$\downarrow$ privzem glukoze

Tiazolidindioni

Moteno izločanje inkretinov

DPP-4 inhibitorji
GLP-1 agonisti

Glibenklamid

(Glibenklamid, Daonil)

Gliklazid

(Diaprel MR)

Glikvidon

(Glurenorm)

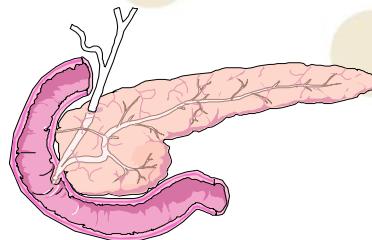
Glimepirid

(Amaryl)

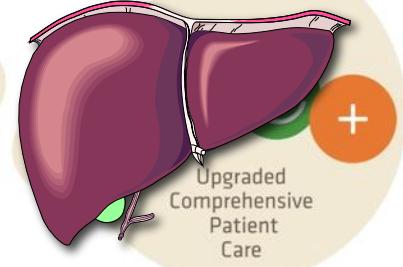
Glipizid

(Glucotrol XL)

Sulfonilsečnin Glinidi

Bigvanidi

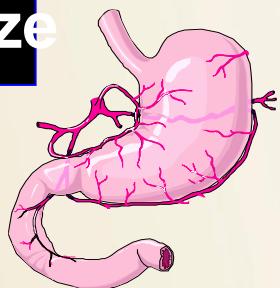
Metformin

(Glucophage,
Aglurab,
Siofor, Gluformin)

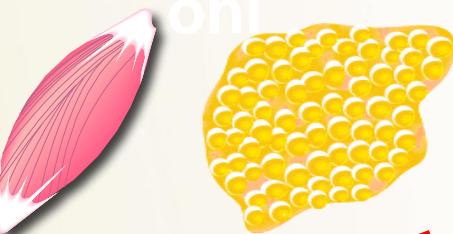
Repaglinid (NovoNorm)

Inhibitorji α -glukozidaze

Akarboza
(Glucobay)

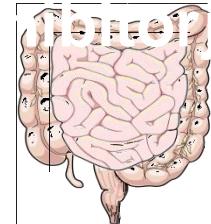

Tiazolidindindi

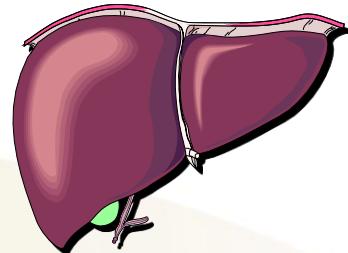
Rosiglitazon (Avandia)

DPP-4

Sitagliptin
(Januvia)
Vildagliptin

Bigvanidi

Metformin
(Glucophage,Aglurab,Siofor)

Metformin

Prednosti	<p>Ne povzroča hipoglikemij</p> <p>Nevtralen na telesno težo</p> <p>Kardiovaskularno ugoden</p> <p>Pozitiven vpliv na LDL-C in TG</p>
Slabosti	<p>GIT stranski učinki</p> <p>Kontraindiciran pri ledvični, jetrni okvari in srčen popuščanju</p> <p>Pri pravilni uporabi je laktacidoza redek zaplet!</p>
Kombinacija z drugimi zdravili	<p>Monoterapija in kombinacija z vsemi zdravili + insulin</p>

Metformin- kontraindikacije

Upgraded
Comprehensive
Patient
Care

SPC:

- preobčutljivost na metformin ali katero od sestavin zdravila.
- Diabetična ketoacidoza
- **Ledvična odpoved ali popuščanje (klirens kreatinina<60 ml/min).**
- Akutna stanja, ki bi lahko poslabšala ledvično funkcijo: dehidracija, sepsa, šok.
- Akutno ali kronično obolenje, ki lahko povzroči tkivno hipoksijo: srčna ali dihalna odpoved, nedavni akutni miokardni infarkt, šok.
- Jetrna insuficienca, akutna zastrupitev z alkoholom, alkoholizem.

Metformin- kontraindikacije

Upgraded
Comprehensive
Patient
Care

SPC:

- preobčutljivost na metformin ali katero od sestavin zdravila.
- Diabetična ketoacidoza
- **Ledvična odpoved ali popuščanje (klirens kreatinina<60 ml/min).**

- Testiranje ledvične funkcije (klirens kreatinina po CG enačbi) vsaj 1x letno
- testiranje ledvične funkcije vsaj 2x letno pri bolnikih z ledvično funkcijo na spodnji meji normale in pri starejših bolnikih
- Posebno pozorno spremljanje ledvične funkcije pri starejših, v primeru uvajanja novih zdravil, npr. antihipertenzivov in NSAID.

METFORMIN - PRIPOROČILA

ADA/EASD, 2012

- Metformin ukiniti pri oGF pod 30 ml/min/1.73m²
- Znižati odmerek metformina ob oGF pod 45 ml/min/1.73m²

AACE, 2011

- Metformin je kontraindiciran pri KLB 4. in 5. stopnje

KDIGO, 2013

- Z zdravljenjem nadaljujemo, če je GFR nad 45 ml/min/1.73m²
- O zdravljenju premislimo, če GFR med 30 in 45 ml/min/1.73m²
- Metformin ukinemo ob GFR pod 30 ml/min/1.73m²

NICE, 2009

- Preverimo odmerek metformina, če je kreatinin >1.5 mg/dl ali oGF pod 45 ml/min/1.73m²
- Metformin ukinemo, če je kreatinin >1.7 mg/dl ali oGF pod 30 ml/min/1.73m²

NHMRC, AVSTRALIJA,
2009

- Metformin kontraindiciran ob oGF pod 30 ml/min/1.73m²
- Potrebna previdnost pri uporabi metformina ob oGF 30-45 ml/min/1.73m²

Glibenklamid

(Glibenklamid, Daonil)

Gliklazid

(Diaprel MR)

Glikvidon

(Glurenorm)

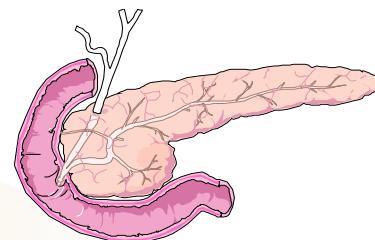
Glimepirid

(Amaryl)

Glipizid

(Glucotrol XL)

Sulfonilsečnine Glinidi

Repaglinid

(NovoNorm)

Insulinski sekretagogi

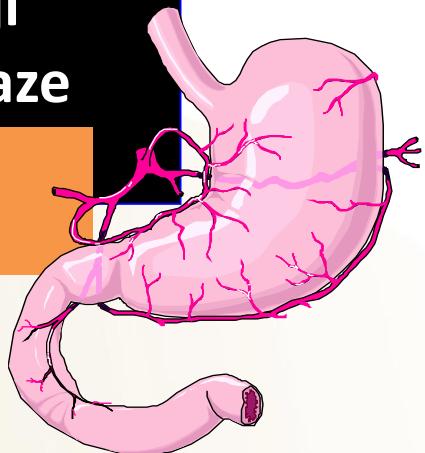

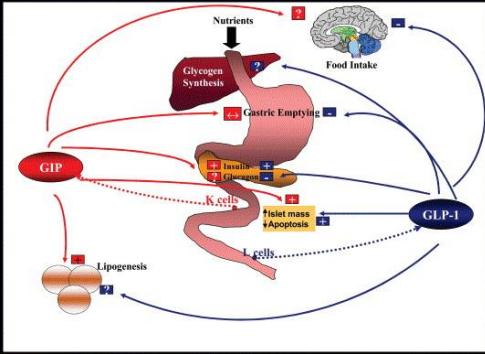
Prednosti	Potentna antihiperglikemična sredstva Poznana dolgoletna varnost
Slabosti	Hipoglikemija, porast teže Kontraindikacija pri ledvični okvari
Kombinacija z drugimi zdravili	Monoterapija, kombinacija z vsemi ostalimi peroralnimi antidiabetiki, običajno ne z insulinom!

Inhibitorji α -glukozidaze

Akarboza
(Glucobay)

Inkretinska terapija

Sekrecija GLP-1 je motena pri DM2

Endogeni GLP-1 ima kratko delovanje

GLP-1 analogi s podaljšanim delovanjem:

Eksenatid (Byetta)
Liraglutid (Victoza)

Injekcije

Inhibicija encimov DPP-4, ki razgradijo endogeni GLP-1:

Sitagliptin (Januvia)
Vildagliptin (Galvus)
Sa...
Liraglutid (Victoza)

Tablete

Zdravila ki delujejo na inkretinski sistem

Nativni GLP-1 hitro razgradijo encimi DPP-4

Metaboliti nimajo insulinotropnega učinka

Terapevtska strategija:

DPP-4 rezistentni analogi GLP-1
(GLP-1 receptor agonisti; inkretinski mimetiki)

Namen

- povečati plazemsko koncentracijo agonistov v nivo farmakološke učinkovitosti
- inhibirati aktivnost encimov DPP-4
(DPP-4 inhibitorji; spodbujevalci inkretinov)

Namen:

preprečiti razpad endogenih inkretinov in s tem povečati plazemski nivo intaktnih peptidov

Inkretinska terapija

Upgraded
Comprehensive
Patient

Care

	GLP1R agonisti	DPP4 Inhibitorji
Način vnosa	Injekcije	Tablete
GLP1 koncentracija	Farmakološka	Fiziološke GLP1
Mehanizem delovanja	GLP1	+GIP
Vpliv na izločanje insulina	DA	DA
Zniža izločanje glukagona	DA	DA
Praznjenje želodca	Inhibira	Ni učinka
Izguba telesne mase	DA	NE

Razred

Stranski učinki

DPP-4 inhibitorji

Okužbe zgornjih dihal, glavobol,
okužbe sečil, gastroenteritis

GLP-1 agonisti

Slabost, bruhanje, akutni pankreatitis

DPP-4 inhibitorji: podobnosti in razlike

Značilnosti DPP-4 inhibitorjev

	Učinkovina t^{1/2}	Odmerjanje	DPP-4 inhibicija
Sitagliptin	8 – 24 h	100 mg / 1x dan	Maks ~97%; ~80% 24 h po odmerku
Vildagliptin	1½ – 4½ h	50 mg / 2x dan	Maks ~95%; ~80% 12 h po odmerku
Saxagliptin	2 – 4 h (prvotna oblika) 3 – 7 h (metaboliti)	5 mg / 1x dan	Maks ~80%; ~70% 24 h po odmerku
Alogliptin	12 – 21 h	25 mg / 1x dan	Maks ~90%; ~75% 24 h po odmerku
Linagliptin	10 – 40 h	5 mg / 1x dan	Maks ~80%; ~70% 24 h po odmerku

DPP-4 inhibitorji: klinične indikacije (EMA, 2014)

Indikacije	Sitagliptin	Vildagliptin	Saxagliptin	Linagliptin
Monoterapija	✓	✓	✓	✓
+ Metformin	✓	✓	✓	✓
+ SU	✓	✓	✓	
+TZD	✓	✓	✓	✓
Trotirna terapija	✓	✓		✓
+ Insulin	✓	✓	✓	✓

DPP-4 zaviralci

Prednosti

Nevtralni na telesno težo

Ne povzročajo hipoglikemij

Slabosti

Dolgoročna varnost?

Nazofaringitisi, infekcije zgornjih dihal

Opisani primeri pankreatitis

Kombinacija z drugimi zdravili

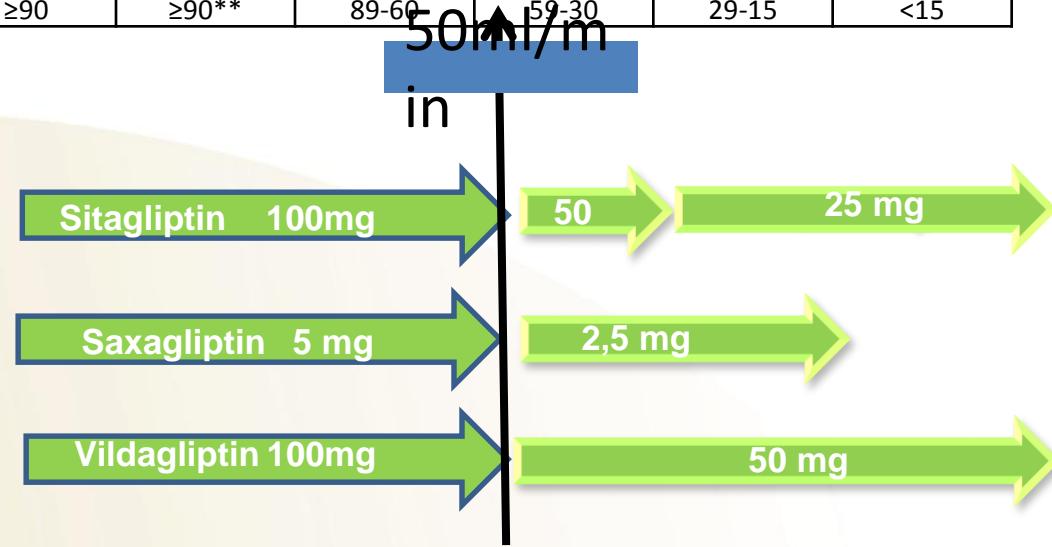
Monoterapija, kombinacija z Met, SU,
TZD tudi z insulinom

Prilagoditev odmerkov glede na ledvično okvaro

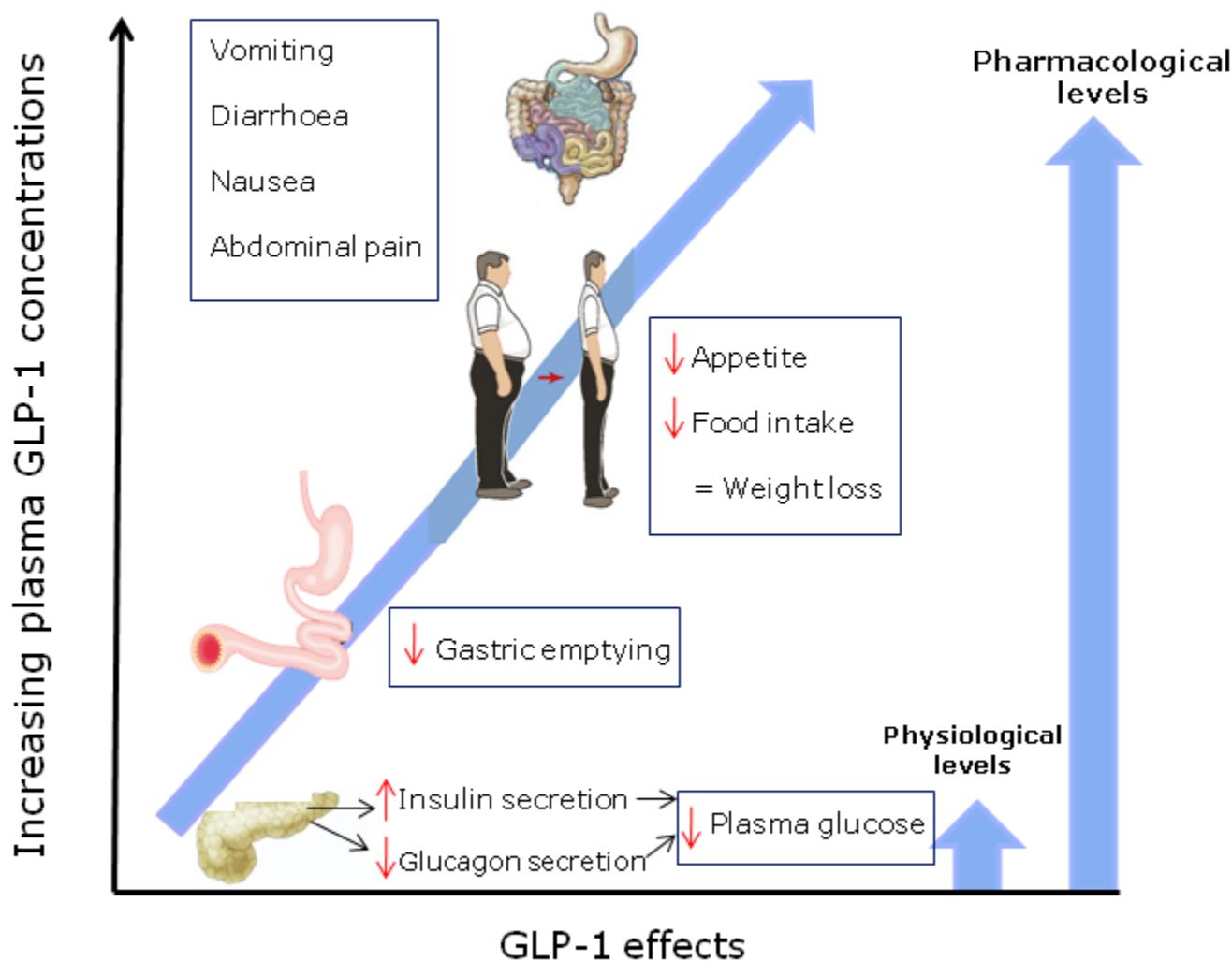
Upgraded
Comprehensive
Patient
Care

Stopnja ledvične bolezni	0	1	2	3	4	5
oGF	≥90	≥90**	89-60	59-30	29-15	<15

Linagliptin 5mg- ni potrebno prilagoditi odmerka

Učinki GLP-1 so odvisni od odmerka

Recept, ZZZS 2013: GLP-1 agonisti

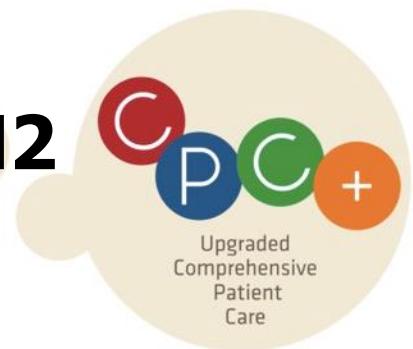

- Le za bolnike s slatkorno boleznijo tipa 2 ob maksimalnih odmerkih dvotirne peroralne terapije, ki imajo indeks telesne mase enak ali višji od 35 kg/m^2 ; le, če je prišlo do znižanja glikiranega hemoglobina za več kot eno odstotno točko v 6 mesecih po uvedbi zdravljenja.

Zdravljenje z insulinom

Insulinska terapija DM1:DM2

DM1: nadomeščamo popolno pomanjkanje insulina.

DM2: delno pomanjkanje endogenega insulina.

DM1: uvedba ob postavitvi diagnoze.

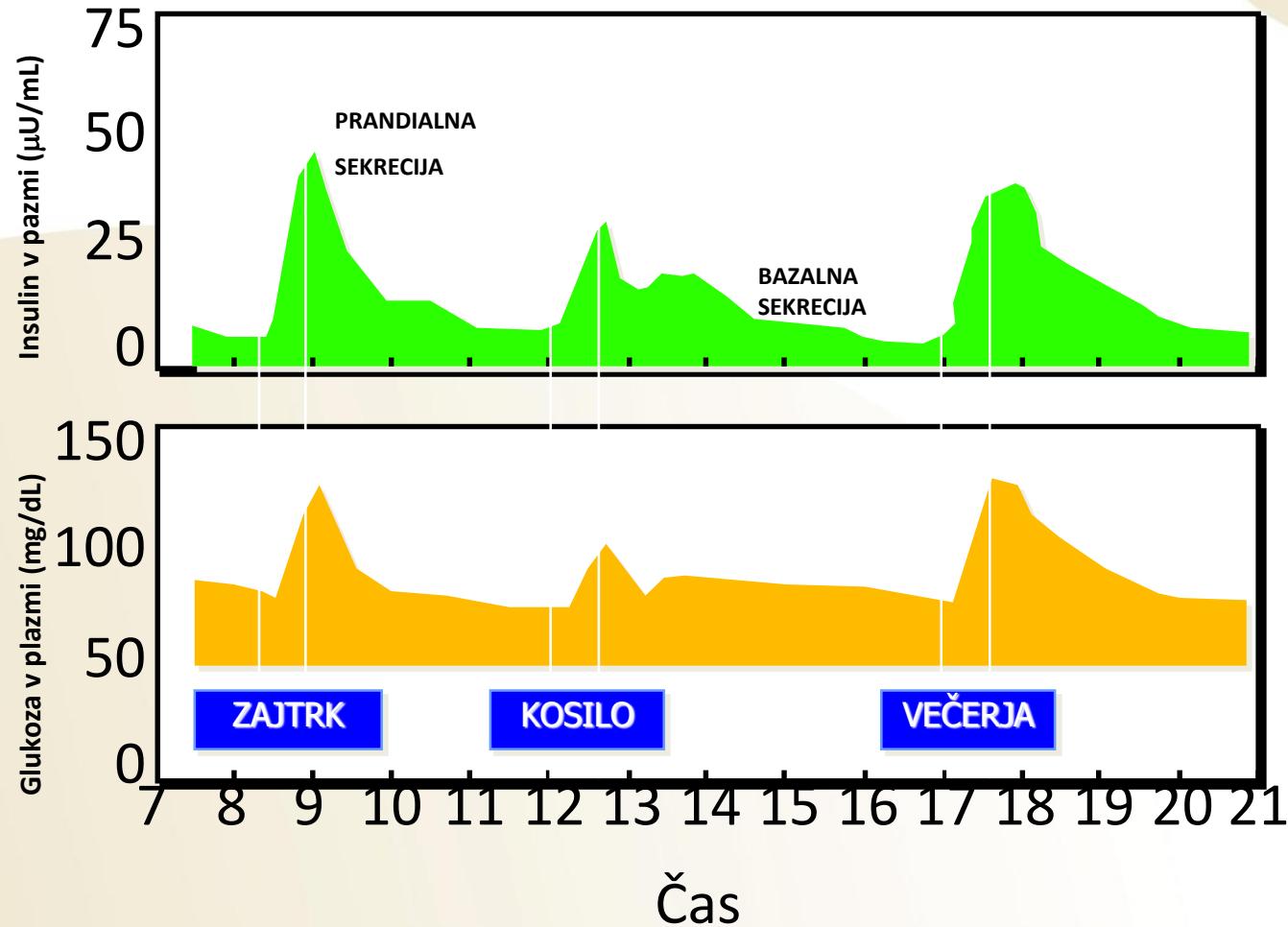
DM2: začetek zdravljenja običajno 5-10 let kasneje.

DM1: stabilna potreba po insulinu (Honey moon).

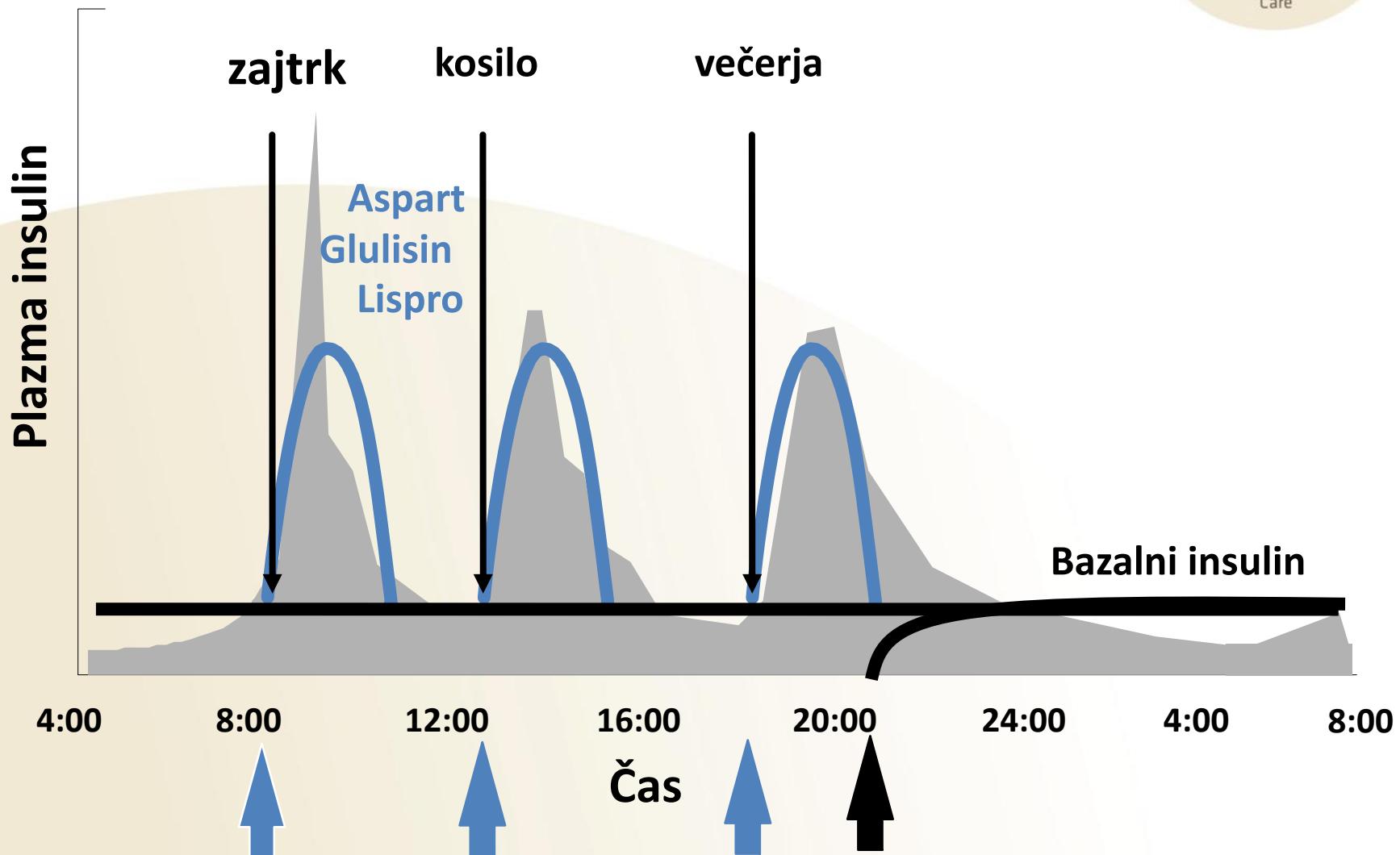
DM2: progresivno povečana potreba (debelost, IR, MetS).

Upgraded
Comprehensive
Patient
Care

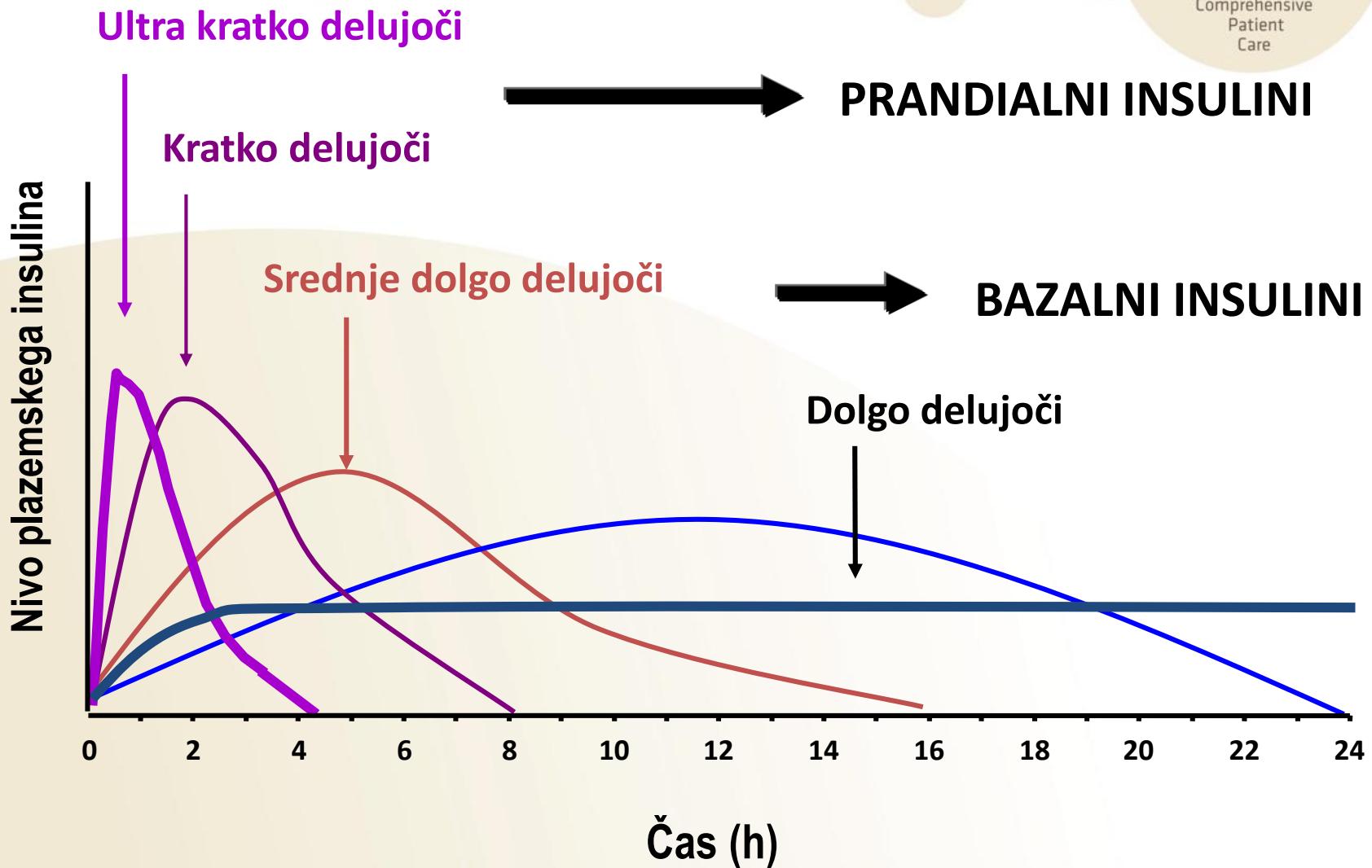
Insulin v plazmi in profil glukoze pri zdravem

Bazalno-bolusno insulinsko zdravljenje

Delovanje insulinov

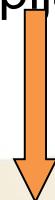
Insulinska terapija pri DM2

- Bazalni insulin 1x, po potrebi 2x dnevno (ob POAD)
- Dvofazni insulini 1x ali 2x dnevno
- Bazalni insulin 1x ali 2x dnevno in prandialni insulin pred obroki
- Samo prandialni insulin ob nadaljevanju POAD

Antidiabetična terapija

POAD
monoterapija

HbA1c>7.0%

POAD-dvotirna terapija

HbA1c>7.0%

POAD -trotirna terapija

Oral Triple

POAD+insulin/+GLP-1

BMI $\geq$ 35!

Metformin
Sulfonilsečnine
Glinidi

α -glukozidazni inhibitorji
DPP-4 inhibitorji

Metformin + SU

Metformin + DPP-4-inhibitor*
SU + DPP-4-inhibitor

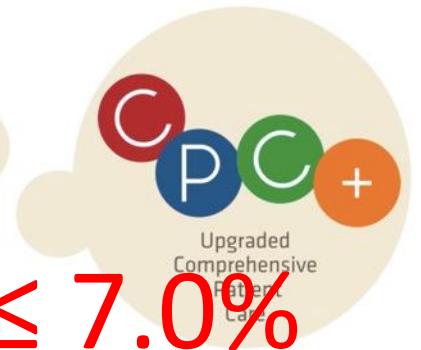
Metformin + SU+DPP-4-inhib.*

NPH insulin, Glargin, Levemir
Eksenatid, Liraglutid*

Spremljanje urejenosti sladkorne bolezni

Ciljna vrednost HbA1c $\leq 7.0\%$

Ker je pri taki vrednosti tveganje za nastanek ali napredovanje kroničnih zapletov minimalno

Ciljna vrednost HbA1c pod 6.5%

Če je bolnik zmožen in je tveganje za hipoglikemijo sprejemljivo:

Mlajši bolniki brez SŽB
Novoodkriti bolniki

Ciljna vrednost HbA1c naj ne bo pod 7.0%

Pri bolnikih, ki imajo težave s hipoglikemijo
Bolniki, ki ne obvladajo samovodenja
Bolniki, ki imajo pridružene resnejše bolezni (srčno popuščanje...)

Kontrole (2-3-krat na leto)- tim

- namenjene vzdrževanju dolgoročne dobre presnovne urejenosti in nadzoru nad kroničnimi zapleti
  - titracija odmerkov zdravil
  - odkrivanje morebitnih kroničnih okvar
  - sprememba terapevtske sheme
  - dodatno zdravstveno izobraževanje

Preiskave

- Laboratorij
  - KS, HbA1c, lipidogram, kreatinin, oGF, ALT
  - Urin (albumini, glukoza, ketoni)
- TT, pas, krvni tlak
- Očesno ozadje
- Pregled nog

Načrtovani kontrolni pregled-DMS

- klinični pregled in meritve
- laboratorijski pregled
- pregled izvidov samokontrole
- aktivno iskanje in zdravljenje dejavnikov tveganja za srčno-žilne bolezni
- pregled očesnega ozadja
- pregled nog
- ocena psihosocialnega stanja bolnika

Ime, Priimek _____ Datum rojstva _____

LETNO POROČILO O STANJU SLADKORNE BOLEZNI

Diagnoze: _____

Stalna terapija _____

Ciljne vrednosti: HbA1c: _____

Krvni sladkor: _____

Krvni tlak: _____

LDL: _____

Stanje nog:

Stanje oči:

Laboratorijski rezultati (hemogram, ALT, ledvični testi)

EKG

Za obvladovanje sladkorne bolezni

je poleg opolnomočenega bolnika (in svojcev!) potrebna ekipa strokovnjakov, ki usklajeno deluje in dobro sodeluje

Hvala za pozornost!

